

VIIKONVAIHDE

PERJANTAIVIERAS

Erään raportin väärät laskelmat

Ympäristöhallinnon edustajat ovat viimeisen parin vuoden ajan esitelleet seminaareissa tietoja siitä, kuinka tutkimus osoittaisi jokaisen maalla asuvan tuottavan kunnalle tappiota 3 700–3 900 euroa vuodessa 30 vuoden ajan.

Esimerkiksi Tampereen kaupunkiseudun haja-asutusalueelle muuttaneet 5 000 ihmistä olisivat nettona laskien aiheuttamassa seudun kunnille yhteensä 30 miljoonan euron kustannuksen! Juuri tällä tutkimuksella perustellaan kuntapäätäjille ja viranhaltijoille niin sanotun hajarakentamisen hallintaa.

Koko sanoma – tekisi mieli sanoa kampanja – perustuu konsultti Kimmo Kosken raporttiin ”Kuntatalous ja yhdyskuntarakenne”, sarjassa Suomen Ympäristö 42/2008.

Kyseessä on raportti, korkeintaan selvitys, mutta ei akateemisessa mielessä tutkimus. Sillä ei mitenkään voi perustella maalla asumisen suurta syntisyysyyttä. Nyt pyydätte perustelua. Annan sen seuraavassa.

Koski selvittelee, miten 500 uuden asukkaan tulo vaikuttaa yhdyskuntarakenteeseen. Verrattavia vaihtoehtoja on kolme: 1) taajaman sisälle rakentaminen, 2) kokonaan uuden alueen rakentaminen taajaman ulkopuolelle sekä 3) hajarakentamiseksi kutsuttu maaseutuvaihtoehto.

Ovatko esittelijät ollenkaan lukeneet raporttia?

Reaalimaailmassa kustannustaso ankkuroidaan noin 30 suunnilleen oikeakokoiseen uudisrakentamistapaukseen pääkaupunkiseudulla, Kuopion seudulla ja muualla Suomessa.

Aikajänne on 30 vuotta eteenpäin. Kaikki investointi-, palvelu- ja käyttökustannukset lasketaan nykyarvomenetelmällä oletettuun päätöksentekohetkeen.

Vertailun arvokkain tieto on raportin sivulla 29. Siinä on pylväsiagrammi, josta näkyy suoraan, että maaseutuvaihtoehto on kunnalle koituvien kustannusten kannalta edullisin, siis vähiten kunnan rahoitusta vaativa vaihtoehto. Tämän oleellisen tiedon tekijä kirjoittaa piiloon.

Hän ei myöskään tarkkaan selosta, mistä kustannusteuimista kyseiset kustannukset kertyvät. Se kuitenkin käy materiaalista selvillä, että näihin kustannuksiin sisältyy uusi päiväkoiti kahdessa vaihtoehdossa – mutta ei kuitenkaan sijoitettaessa taajaman keskelle 500 uutta ihmistä. Tätä epärealistisuutta ei selitetä.

Saman sivun 29 alalaidassa esitetään vakuuttava pylväsiagrammi ”kuntatalouden nettovaikutuksesta”.

Eli nyt otetaan vertailun mukaan oletetut tulot seuraavilta 30 vuodelta. Tästä kohdasta ympäristöhallinnon esityksissä puhutaan häveliäästi nettokustannuksina.

Ja kas! Maaseutu osoittaa lähes 4 000 euron miinusta. Taajama- ja uuden alueen vaihtoehto nousevat kuntataloudessa plussalle.

Taikatempu tehdään siten, että raportintekijä kirjaa kunnan saavan taajamarakentamisen ja uuden alueen tapauksissa maanmyyntitulot tonteista. Tämä oletus on kestämyksen ja epärealistinen, mutta kääntää vertailun keskittyvää yhdyskuntarakennetta suosivaksi.

Outoa laskelmassa on, että eri vaihtoehtojen kustannus lasketaan alimman ja ylimmän löydetyn arvon keskiarvona. Hajontaa ei oteta huomioon, jolloin yksikin korkeiden tulojen tai korkeiden kustannusten tapaus vääristää koko keskiarvon.

Raportissa olisi pitänyt kuvata läpikäytyjen todellisten tapausten kustannusten luonne ja jättää arvaamalla tehdyt yleistyksyt tulevista tuloista pois.

Vielenkin ihmettelen, miksi tätä selvitystä esitellään kuin jumalansanaa?

Ovatko esittelijät ollenkaan lukeneet koko raporttia?

JUHA KUISMA

Kirjoittaja on lempääläinen ympäristökirjailija.

ELÄMÄÄ VUODENKIERROSSA

Helkajuhlat

Helatorstaita vietetään kristillisessä kirkossa Kristuksen taivaaseenastumisen juhlanä.

Hela tulee ruotsin sanasta helg, pyhä. Samasta sanasta tulee erisnimet Helka ja Helga.

Hela- tai helkatorstai on siis suoraan käännettynä pyhätorstai. Ennen päivä oli kirkkovouden suurimpia juhlia. Päivä oli niin pyhä, että ”silloin ei kasva ruoho maassa, ei lehti puussa, eikä lintu kortta liikuta”.

Helatorstaina Lounais- ja Etelä-Suomessa on ollut tapana polttaa helavalkeita.

Helkatulet ovat kenties kuuluneet esikristillisellä ajalla osaksi hedelmällisyyssiirittä, jossa tulella karkotettiin pahoja henkiä. Tulien ympärillä leikittiin, juotiin olutta ja soitetiin.

Hämeen sydämessä, Sääksmäen Ritvalassa, nuoret neidot kulkivat kulkeina pitkin kylää ja lauloivat helkavirsiä eli huusivat helaa.

Juhan tärkeydestä kertoo vanha uskomus: Ritvalan vainiot ja pellot lakkaavat kasvamasta, kun kansa kyllästyy helkajuhlisiin ja heittää vanhan tapansa.

Ritvalassa helavalkeaperinne elääkin yhä edelleen. Paikallinen nuorisoseura järjestää juhlan helluntai-iltona. Tänä vuonna juhlassa puhuu kirjailija Kaari Utrio.

Eino Leino kirjoitti nuoruudessaan runokokoelman Helkavirsiä.

Kokoelmaa on pidetty yhtenä suomalaisen lyriikan virstanpylväänä. Siinä Leino yhdisti kalevalaisen mitan uusimpiin eurooppalaisiin suuntauksiin.

TOPI LINJAMA

Serbian maaseudulla moni pitää muutamaa kotieläintä omiksi tarpeikseen.

Serbia ponnistelee kohti EU-jäsenyyttä

Balkanin sydämessä sykkivä Serbia uskoo pääsevänsä EU:n jäseneksi vuonna 2015. Sitä ennen monta asiaa on saatava kuntoon, muun muassa maatalous.

SERBIA (MT)

Keski-Balkanin helmeksi itseään kutsuva Serbia esittelee maatalouttaan toisaalta ylepeän, toisaalta apua anoen. Mahdollisuuksia olisi moneneen, jos vain olisi rahaa investoida. Toistaiseksi Serbian maatalous ei juurikaan ole kiinnostanut ulkomaisia sijoittajia.

Serbian maatalous- ja kauppa-ministerin **Dusan Petrovicin** mukaan Serbia voisi tuottaa paljon nykyistä enemmän.

Tuotannon tehostamiseksi ministeriö lanseerasi toukokuun puolivälissä uuden tukiohjelman.

Hallitus yrittää auttaa viljelijöitä myöntämällä näille kolmen vuoden lainoja kahdeksan prosentin korolla ja valtion takauksella. Enimmillään noin 500 miljoonan dinarin (50 000 euron) lainan voi saada kaikenlaisen tuotannon ja rakentamiseen.

Alle 50 hehtaarin tilat voivat lisäksi saada suoraa tukea 140 euroa hehtaarille. Tätä isommat tilat eivät saa tätä tukea, vaan pärjäävät omillaan, ministeriö katsoo.

Vienti Venäjälle ja EU:hun vetää hyvin

Serbiassa maatalous on yksityistetty ja suuri osa maataloista on pieniä ja vanhanaikaisia.

Köyhässä maassa kotitarveviljely on yleistä. Maassa on arviolta 700 000 pikkutilaa, jotka eivät oikeasti markkinoi tuotteitaan.

Toisaalta Serbiassa on myös tuhansien hehtaarien tiloja, jotka tuottavat maissia, vehnää ja sokerijuurikasta Euroopan markkinoille. Vienti EU-maihin on reilusti ylijäämäistä.

”Olemme edistyneet ulkomaankaupassa hyvin viime vuosikoina”, Petrovic mainitsee ja kertoo, että kuusi isoa meijeriä ja kuusi lihanjalostamoaa sai juuri lisenssit viedä tuotteitaan Venäjälle ja yksi iso meijeri EU:hun.

”Ruoka on kallistunut puolestaotoista vuodessa. Jokainen voi tehdä enemmän rahaa näillä markkinoilla. Mahdollisuudet ovat omilla käsissämme”, ministeri vakuuttaa.

Vadelman tuotanto maailman kärjessä

Serbiassa on kolmenlaisia ilmastoa: pohjoisessa mannermainen, keskellä ja etelässä vuoristoinen ja välimerellinen.

Ilmaston ja maaperänsä vuoksi Serbia on kunnostautunut erityisesti vadelman ja luumujen viljelyssä. Se on ma-

ilman toiseksi suurin vadelmien tuottaja ja suurin pakastevadelman viejä.

Vadelmanviljelijä **Raša Marić**, 29, tuottaa 200 000 vadelmantainta vuodessa ja lisäksi viljelee vadelmaa Valjevon maakunnassa yhteensä 4,5 hehtaarilla. Taimista hän saa 20–35 senttiä kappaleelta ja vadelmasta 1,50 euroa kilolta. Vadelma menee kotimaan markkinoille, mutta taimista kolmasosa vientiin.

Marić kehuu marjojensa laatua ja hämmästyy, kun häneltä kysyy suomalaisten viranomaisien ohjeesta kuumentaa meille tuodut pakastevadelmat, koska kasteluveden takia näissä saattaa olla norovirusta.

”Teidän menettätte parhaan maun” hän huudahtaa. ”Emme me kastele vadelmaa, ei tarvitse. Käytämme lyhyen varoajan torjunta-aineita ja korjaamme marjat käsin. Vadelmamme ovat puhtaita.”

Ministerin erityisavustaja **Goran Djakovićs** arvelee virushuhua tahallaan levitetyn. ”Ehkä sen takana ovat chileläiset. He haluavat tuoda tuoretta vadelmaa Eurooppaan.”

Valjevossa on vadelmien lisäksi runsaasti luumuviljelyä. Maakunnassa on kaksi miljoonaa luumupuuta eli 20 luumupuuta jokaista asukasta kohti. 70 prosenttia luumuista käytetään serbialaisen luumuviinan, slivovicin tuotantoon.

Gmo-vapaa maissi ja soija valtteina

Serbialaista uutta ajattelua edustaa kasvinsuojeluaiineisiin ja maissinsiemenen erikoistunut yhtiö Chemical Agrosava. Sen perustaja ja omistaja **Jovan Mirkovic** luottaa vain omaan yrittämiseen.

Aiemmin Bayerilla työskennellyt Mirkovic huomasi kaksikymmentä vuotta sitten, että on hyvä hetki aloittaa oma bisnes. ”Se oli erikoista, koska vielä silloin valtio valvoi kaikkea”, nyt jo eläkkeellä oleva mies sanoo.

Yritys on kasvanut kolmesta työntekijästä lähes sataan ja kasvinsuojeluaineiden rannalle on tullut maissinsiemenen tuotanto. Joka vuosi on investoitu lisää, mutta vain omarahoituk-sella.

”Emme ole ottaneet lainaa emmekä ole minkään puolueen jäseniä. Kun menen nukkumaan, nukun hyvin”, Mirkovic myhäilee.

Serbia on Euroopan neljänneksi suurin maissinsiemenen ja suurin soijapavun tuottaja.

Serbia maissintähkässä

- Pinta-ala 8,8 miljoonaa hehtaaria (Suomi 33,8), josta maatalousmaata 5,7 miljoonaa hehtaaria (Suomi 2,3).
- Peltoala 4,2 miljoonaa hehtaaria
- 9,2 miljoonaa asukasta, joista 44 prosenttia asuu maaseudulla.
- Maatilojen keskipinta-ala 3 ha, rekisteröityjen tilojen 10,6 ha.
- Keskipalkka 350 euroa/kk. Tuloista 41 prosenttia menee ruokaan.
- Maatalouden osuus bruttokansantuotteesta 10 prosenttia. Tärkeimmät vientituotteet maissi, sokeri, vadelmat, vehnä ja auringonkukkaöljy.
- Serbia on entistä Jugoslaviaa, joka hajosi verisiin Balkanin sotiin vuodesta 1991 alkaen. Slovenia ja Kroatia halusivat eroon Jugoslaviasta ja Serbia halusi yhtenäisen serbivaltion. Vuodesta 2006 alkaen Serbia on ollut itsenäinen valtio. Vuoteen 1980 asti kommunistista Jugoslaviaa hallitsi partisaanijohdaja Josip Broz Tito.
- Uskonto: 85 % ortodokseja, 5 % roomalais-katolisia, 10 % muslimeja ja muita uskontoja.

Serbian maatalous voisi tuottaa paljon enemmän.

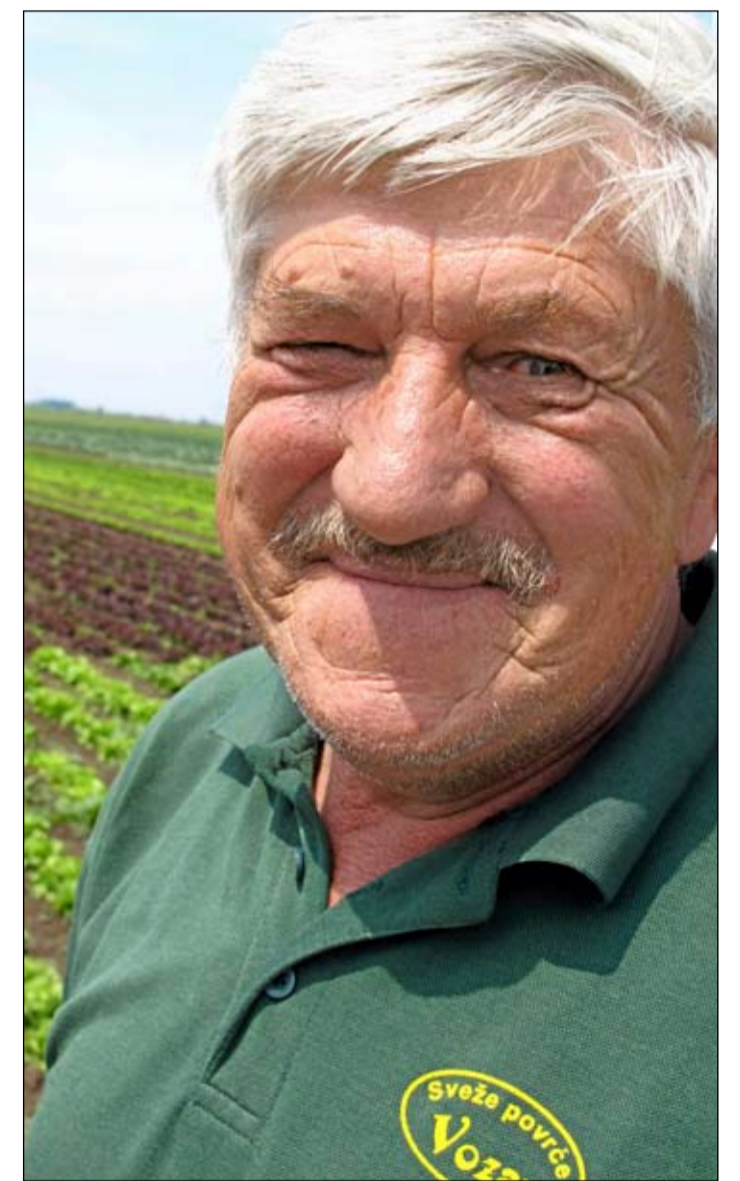
DUSAN PETROVIC

Se vanhoon geenimuuntelusta vapaaseen tuotantoon. ”Se on meidän juttumme. Olemme pieni maa ja erikois-

tumme siihen. Gmo-vapaasta saa paremman hinnan kuin geenimuunnellusta”, maissipuolen johtaja **Nenad Vasic** perustelee.

Mirkovic korostaa yhtiötä kehittäessään investoineensa koulutettuihin ihmisiin. Kahdenkymmenen vuoden aikana vain yksi työntekijä on lähtenyt firmasta.

RIITTA MUSTONEN

Andrija Vozar on Serbian luomukonkareita.

Luomu ottaa ensiaskeleita

SERBIA, NOVI SAD (MT)

Slovakialainen **Zuzane Filko** haraa rikkaruohoja **Andrija Vozarin** pelloilla Novi Sadissa. Aurinko paahattaa, mutta Filkon kymmentuntisen päivän urakka on vasta alussa. Takana seuraa viisi muuta kitkijää ja vieressä kolme naista kyökkii keräämässä pinaatinlehtiä.

Nämä pellot ovat luonnonmukaisessa viljelyssä, joka Serbiassa on vasta alkutekijöissään.

Tuki 500 euroa hehtaarille

Andrija Vozar on luomuviljelyn pioneereja. Hän aloitti 23 vuotta sitten, kun paikallinen professori vieraili Länsi-Euroopassa ja innostui luomusta. Tämä alkoi kouluttaa Vozaria luomuun.

Vozarin 25 hehtaarin tilalla viljellään etupäässä salaatteja, parsakaalia ja kaalia. Työntekijöitä on kolmisenkymmentä ja viljely hyvin työvoimavaltaista.

Vozarin tuotteet tunnetaan Novi Sadin kaupungissa, ja nyt tila yrittää päästä myös pääkau-

punki Belgradin markkinoille, missä on enemmän kilpailua. Luomulla on kysyntää, vaikka luomukasvisten hinnat ovat lähes kolmanneksen korkeammat kuin tavanomaisesti viljeltyjen.

Luomun osuus Serbian hedelmä- ja vihannesviljelyssä on vain muutamia prosentteja, mutta hallitus on alkanut tukea luomuun siirtymiä. Viime vuonna luomuviljelijä sai tukea 300 euroa hehtaarille ja tänä vuonna 500 euroa.

Tuki on tuntuva, sillä Serbian elintaso on vielä varsin matala, keskipalkka vain noin 350 euroa kuukaudessa ja esimerkiksi pelon vuosivuokra 150–200 euroa hehtaarilta.

Vozar sanoo, että aloittaessaan luomutuotannon hän ei tiennyt mihin ryhtyi. Tuotanto on kuitenkin elättänyt perheen ja joskus sillä on jopa tienannut. Toisenlaisen tuotantoon ei voi enää palata, sillä Vozar-merkkiset kasvikset ja vihannekset tunnetaan luomuna.

RIITTA MUSTONEN